

PUBLIKACIJA GODINE

RAJIĆ, D., TIMOTIJEVIĆ, M. (2012): Manastiri Občarsko-kablarske klisure.

Narodni Muzej Čačak, JP „Službeni glasnik“, Beograd.

OBRAZLOŽENJE

Kada je prvo izdanje knjige: MANASTIRI OVČARSKO-KABLARSKE KLISURE, iz 2004. rasprodato u takoreći rekordnom roku, autori su imali tri mogućnosti: da bez izmena ponove prvo izdanje, da na osnovu novih saznanja u postojeći tekst unesu samo najnužnije izmene, ili nešto treće. A to treće je bilo i najteže i zahtevalo je veliki trud i rad. Autori Delfina Rajić i Miloš Timotijević odlučili su se baš za to treće, ali ne zato što prvo izdanje nije bilo dobro, naprotiv, bilo je odlično o čemu svedoči i to što je tako brzo rasprodato, a knjiga je i dalje tražena. Autori su želeli da u pripremi novog izdanja primene potpuno novi teorijsko-metodološki pristup u izučavanju manastira u Ovčarsko-kablarskoj klisuri, i u tome su uspeli napisavši jednu sjajnu knjigu, pravu monografiju, impresivnu ne samo po kvalitetu, sadržaju i obimu, već i po opremi i izgledu.

Zoran Rakić (Filozofski fakultet, Beograd) ističe da su autori obogatili dostignuća svojih prethodnika saznanjima i važnim rezultatima do kojih su došli sopstvenim terenskim istraživanjima i nalazima tokom konzervatorsko-restauratorskih zahvata, kao i iz publikovanih dokumenata iz turskih arhiva zahvaljujući kojima je potpunije osvetljena istorija manastira u XVI i XVII veku. Tako su sačinili opsežno, dokumentovano i bogato ilustrovano monografsko delo o deset tipološki različitih manastira koji su povezani u skladnu celinu zajedničkim geografskim okvirom – slikovitom i impresivnom Ovčarsko-kablarskom klisurom.

Prema rečima Zorice Zlatić Ivković (Muzej Staro selo, Sirogojno) ova obimna, stručna i reprezentativno opremljena knjiga daje potpuni pregled svih dosadašnjih saznanja, ali i znalački izvedenu analizu savremenog stanja postojećih hramova, kao i prikaz uticaja različitih stilova tokom proteklih stoleća, koji su oblikovali umetničko stvaralaštvo i ukupno kulturno-istorijsko nasleđe u jedinstvenu celinu. Autori su takođe prikupili i obelodanili mnoge do sada nepoznate i neobjavljene podatke, osvetlili zanemarene ili slabo naglašene periode iz duge istorije trajanja ovčarsko-kablarskih manastira i dali svoj kompetentni sud o dometima celokupnog umetničkog i kulturnog stvaralaštva.

Danica Popović (Balkanološki institut, Beograd) smatra da knjiga poseduje vrline uzorno pisane monografije, koja se zasniva na iscrpnoj i kritičkoj analizi pisanih izvora i spomeničke građe, obaveštenosti o svim prethodnim relevantnim rezultatima istraživanja, i sposobnosti celovitog sagledavanja i tumačenja pojava, i to u širim istorijskim okvirima.

Monografija je obima 399 stranica, veličine 24x30 cm, u tvrdom povezu sa dekorativnim mekim zaštitnim omotom, sa tekstom na srpskom jeziku štampanim ćirilicom, bogato ilustrovana sa 378 vrlo kvalitetnih fotografija, luksuzno opremljena, i prikladno i lepo dizajnirana.

Nakon Uvoda u kome su izloženi ciljevi koje su autori postavili, sledi obimno poglavlje posvećeno prošlosti ovčarsko-kablarskih manastira kao celine. Tu je brižljivo rekonstruisana složena istorija u kojoj su isprepleteni osnivanja, stradanja, zamiranja i obnove manastira i bratstava. Manastiri su kao celna sagledani u rasponu trajanja od početaka iz poslednje decenije XIV veka, preko perioda turske vladavine, zatim XIX i XX veka obeleženog i značajnom graditeljskom aktivnošću, sve do današnjih dana. U odnosu na prethodno izdanje ovde treba istaći dopune važne za datu problematiku, kao što je na primer deo o prirodnom ambijentu koji je i bio presudan da se tu sagrade manastiri, a danas je okvir za ovu spomeničko-ambijentalnu celinu. Takođe je značajan i deo o pustinjском monaštvu, koji značajno doprinosi boljem razumevanju religioznog i društvenog konteksta u kojem su manastiri nastajali i trajali.

Najobimniji deo publikacije obuhvata prikaz svakog od manastira i dva sveta mesta, po redosledu njihovog geografskog rasporeda u klisuri. Svaki od objekata je detaljno prikazan, i to po istoj šemi, što knjizi daje izuzetnu preglednost. Posle kratkog uvoda opisani su istorija i arhitektura, a u zavisnosti od stepena očuvanosti i umetničke vrednosti, odnosno zidno slikarstvo, ikonostas i riznica. Svaki od objekata je prikazan iz istorijsko-kulturnog i umetničkog aspekata, ali i iz aspekta aktuelnog, svakodnevnog života. Autori su u razmatranjima u značajnoj meri koristili najnovije rezultate svojih istraživanja što knjizi obezbeđuje aktuelnost, a tvrdnjama i zaključcima pouzdanost i verodostojnost.

Tekst je napisan nadahnuo, jasnim i tečnim jezikom i dopadljivim stilom, i zanimljiv je i za širu publiku, tim pre što je na kraju knjige dat i Rečnih stručnih i manje poznatih pojmova.

Monografija predstavlja izuzetni doprinos poznavanju nacionalne kulturne baštine, a DELFINA RAJIĆ i MILOŠ TIMOTIJEVIĆ su još jednom pokazali da su tim koji pobeđuje zahvaljujući svom znanju i iskustvu, ali i visokoj profesionalnosti i posvećenosti poslu kojim se bave.

Olja Vasić
Predsednik
Komisije za dodeljivanje Nagrade

Beograd, 26.04.2013.